

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)

1.1. Republička radiodifuzna agencija je na svojoj Internet prezentaciji 2.8.2010. godine objavila listu podnosilaca prijava na Javni konkurs za izdavanje dozvola za emitovanje televizijskog i radio programa za područja regiona i lokalna područja čije su prijave potpune i podnete u predviđenom roku. Istovremeno, Agencija je objavila i kriterijume kojih će se pridržavati prilikom odlučivanja. Nakon toga, 20. avgusta, objavljena je i dopunjena lista, dok je 31.8.2010. godine Savet RRA objavio i Listu lica kojima je izdata dozvola za emitovanje televizijskog i radio programa na osnovu javnog konkursa za područje regiona i lokalna područja. Prema toj Listi za emitovanje radio programa na nivou regiona dodeljene su dve dozvole, jedna dozvola izdata je za emitovanje televizijskog programa na lokalnom području, dok je za emitovanje radijskog programa na lokalnim područjima izdata 31 dozvola. Među izdatim dozvolama, nalaze se i dozvole medijima koji emituju program na albanskom i romskom jeziku, a i katolička i Srpska pravoslavna crkva su dobile nove radio stanice.

Republička radiodifuzna agencija je raspisala konkurs za izdavanje dozvola za emitovanje radio i televizijskog programa za više lokalnih i regionalnih područja u martu ove godine. Rokovi za podnošenje prijava istekli su 31. maja. Po Zakonu o radiodifuziji, u roku od sedam dana od dana isteka roka za podnošenje prijava, RRA je imala da javno objavi listu svih podnosilaca prijava, čije su prijave potpune i podnete u predviđenom roku. Ovo je urađeno sa zakašnjenjem od gotovo dva meseca. Lista podnosilaca prijava, čije su prijave potpune i podnete u predviđenom roku, dopunjena je 20. avgusta. Objavljivanje dopune liste podnosilaca potpunih i blagovremenih prijava nije obrazloženo, ali se po logici stvari moglo raditi o jednoj od dve situacije. Prvo, moguće je da je sama RRA napravila propust kod objavljivanja inicijalne liste. Drugo, moguće je, a i verovatnije, da je neko od podnosilaca inače nepotpunih prijava, u naknadno ostavljenom roku prijavu dopunio. Ovakva mogućnost predviđena je Zakonom o radiodifuziji, po kome se nepotpuna prijava odbacuje tek ako podnosilac dokumentaciju ne dopuni ni u naknadno određenom roku. Istovremeno sa objavljivanjem liste podnosilaca prijava, čije su prijave potpune i podnete u predviđenom roku, RRA je objavila i kriterijume odlučivanja na javnom konkursu. Na ovom konkursu, za kriterijume odlučivanja određeni su poslovni uspeh, odnosno ekonomska samoodrživost podnosioca, gledanost, odnosno slušanost programa (u odnosu na podnosioca koji su ranije

emitovali program), iskustvo u oblasti radiodifuzije, odnosno sličnim delatnostima, pretežna delatnost podnosioca prijave, stimulacija razvoja domaće radiodifuzije, doprinos razvoju lokalne ili regionalne zajednice u oblasti informisanja, kulture i obrazovanja, garancije doprinosu kvalitetu i raznovrsnosti programa, ponašanje podnosioca prijave u ranijem periodu, transparentnost vlasničke strukture i porekla kapitala, sprečavanje preovlađujućeg uticaja na javno mnjenje, ponašanje podnosioca prijave tokom konkursne procedure, doprinos ostvarivanju prava nacionalnih manjina, verskih zajednica, odnosno društvenih grupa i organizacija građana (u odnosu na stanice civilnog sektora). Podsetimo, RRA je prilikom ranijih javnih konkursa kritikovana zbog prakse da kriterijume odlučivanja objavljuje tek nakon podnošenja prijave za konkurs, a ne unapred. I pored takvih kritika, RRA se ove prakse i dalje drži, pozivajući se na činjenicu da je objavljivanje kriterijuma u Zakonu o radiodifuziji predviđeno u odredbi tog Zakona koja se odnosi na aktivnosti nakon podnošenja prijave, a ne pre toga. Ono što je po autorima ovog izveštaja nesporno, jeste da bi kriterijumi morali biti objavljeni u samom konkursu. U kojoj meri su objavljeni kriterijumi nediskriminatoriski, objektivni i merljivi, a kakvi bi trebalo da budu u skladu sa Zakonom, moći će da se oceni tek nakon što RRA objavi i obrazloženja svojih odluka donetih na ovom konkursu. Naime, nakon što je RRA objavila Listu lica kojima je izdata dozvola za emitovanje televizijskog i radio programa, preostaje da podnosioci prijave navedeni na toj listi, od Republičke agencije za elektronske komunikacije dobiju dozvole za postavljanje predajnika, odnosno za korišćenje radio frekvencija, da bi RRA tek nakon toga izdala jedinstvene dozvole. Ovo bi se moglo očekivati u roku od naredna dva meseca.

2. REPUBLIČKA AGENCIJA ZA TELEKOMUNIKACIJE (RATEL)

2.1. Republička agencija za telekomunikacije donela je, na sednici Upravnog odbora održanoj 23.8.2010. godine 20 rešenja o zabrani rada radio stanica (predajnika, odnosno radio relejnih linkova za dotur signala do predajnika). Rešenja se jednim delom odnose na piratske emitere i predviđaju trajnu zabranu, a drugim na legalne emitere, koji su za dotur signala do predajnika koristili radio relejne linkove u nedozvoljenim opsezima, odnosno koji su puštali svoje predajnike u rad bez izvršenih tehničkih pregleda.

Navedene aktivnosti u skladu su sa zakonom utvrđenim nadležnostima Agencije da kontroliše korišćenje radio-frekvencijskog spektra, utvrđuje štetne smetnje i preduzima mere za njihovo otklanjanje. Navedene aktivnosti u skladu su i sa više puta javno proklamovanim namerama Agencije da stane na put radio pirateriji kao ozbiljnoj prepreci normalnom funkcionisanju elektronskih medija u Srbiji. Ovde samo ukazujemo da je nedavno usvojenim Zakonom o elektronskim komunikacijama predviđeno i da određena ovlašćenja u ovoj oblasti

vrše i inspektori elektronskih komunikacija u sastavu Ministarstva za telekomunikacije i informaciono društvo, odnosno pokrajinskih organa na teritoriji Vojvodine. Očekuje se da inspeksijske službe budu potpuno operativne od početka 2011. godine, što će borbu protiv radio piraterije učiniti efikasnijom.

DRŽAVNI ORGANI

3. NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

Tokom avgusta, Narodna skupština Republike Srbije nije zasedala, a nisu zabeležene ni sednice skupštinskih odbora na kojima se raspravljalo o pitanjima od značaja za medijski sektor.

4. MINISTARSTVO KULTURE

4.1. Ministarstvo kulture je 26.8.2010. godine objavilo javni poziv za dostavljanje sugestija i komentara na preporuke Medijske studije, koje treba dostaviti Ministarstvu do 30. septembra. Medijsku studiju je finansirala Evropska Unija, u sklopu projekta pomoći Ministarstvu kulture Republike Srbije pri izradi Strategije medija. Udruženje novinara Srbije pozvalo je svoje članove da dostavljaju sugestije, a mediji su preneli da su i Nezavisno udruženje novinara Srbije, Asocijacija nezavisnih elektronskih medija, Lokal pres i Nezavisno društvo novinara Vojvodine formirali radne grupe koje će se baviti nacrtom medijske studije, a potom na javnoj raspravi predstaviti i svoje viđenje buduće medijske strategije. Ove četiri asocijacije postigle su konsenzus o pripremi gotovih rešenja, ali i o određivanju „linije ispod koje se neće ići“, objavljeno je u listu „Danas“ 9.8.2010. godine. ANEM je još ranije saopštio da je svojim članicama dostavio interni dokument, koji predstavlja sažet prikaz preporuka iz Studije sa stručnim komentarima, te da je istom prilikom od članica zatraženo da komentarima i sugestijama pomognu formiranju stavova koje će ANEM zastupati na okruglim stolovima posvećenim izradi Medijske strategije. Ministarstvo je, naime predvidelo održavanje šest okruglih stolova posvećenih izradi Nacrta medijske strategije, za koji se očekuje da će biti usvojen do kraja oktobra. Neke od ključnih preporuka Medijske studije tiču se raspodele televizijske pretplate, transformacije Tanjuga, formiranja regionalnih javnih servisa, te, sa tim u vezi, promene statusa RTV Vojvodine.

4.2. U izjavi za dnevni list „Danas“, objavljenoj 13.8.2010. godine, ministar kulture, Nebojša Bradić, na pitanje da li će podneti ostavku zbog odluke Ustavnog suda kojom je

utvrđeno da je veći broj odredbi Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju nesaglasan sa Ustavom, odgovorio je da nema takvu nameru. Svoj stav ministar Bradić obrazlaže time da su izmene i dopune Zakona imale svoj smisao i razlog u vremenu donošenja, kada su mediji „na najbrutalniji način kršili etičke, civilizacijske i zakonske norme“. Ministar, dalje, ističe da je ministarstvo umnogome doprinelo da se sfera informisanja poboljša, te da nema pritisaka na medije, kao ni pritisaka medija, što je bio slučaj pre donošenja Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju. Dodaje i to da je „cela svar protresla javno mnjenje“, te je u prvi plan ponovo isplivala odgovornost. Sve ovo je, po ministrovim rečima, dovelo do poboljšanja informativne klime i da je to dobra vest za sve.

Nevezano za odluku ministra da podnese ili ne podnese ostavku, što je lična odluka i lični čin, ono što zabrinjava pred najavljene okrugle stolove posvećene izradi Medijske strategije, jeste mišljenje ministra da propisi kojima se krše Ustav i osnovna ljudska prava, mogu imati svoj smisao i razlog u bilo kom vremenu. Mišljenje ministra da su mediji, u periodu koji je prethodio usvajanju neustavnog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju „na najbrutalniji način kršili etičke, civilizacijske i zakonske norme“, predstavlja stav o kome se može polemisati. Ali njegovo uverenje da u situaciji koju on kvalifikuje kao takvu, država ima pravo da donosi neustavne zakone i da takvi neustavni zakoni mogu biti nešto što ima pozitivan efekat na javno informisanje, krajnje je neprihvatljivo i ozbiljno zabrinjavajuće. Podsetićemo da je preovlađujuće mišljenje javnosti o efektima neustavnog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju bilo dijametralno suprotno mišljenju ministra Bradića, odnosno da su sporne izmene Zakona rezultirale narastajućom autocenzurom u srpskim medijima. Izjava ministra Bradića predstavlja, nažalost, onaj korak koga su se vlasti u Srbiji u poslednje vreme uglavnom uzdržavale, predstavlja odustanak od makar i deklaratorne podrške medijskim slobodama i poštovanju ljudskih prava, zagovaranjem opasne teze da postoje okolnosti koje opravdavaju kršenje Ustava.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE

5. OFPS, kolektivna organizacija za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma

5.1. Organizacija proizvođača fonograma Srbije objavila je na svojoj Internet stranici 25.8.2010. godine saopštenje za javnost, u kome povodom, kako se navodi „neautorizovanih informacija o radu OFPS, koje su putem sredstava javnog informisanja, puštene u javnost“, ukazuje da je ova organizacija osnovana i postupa u skladu sa Zakonom o autorskom i

srodnim pravima, te da njen repertoar čine fonogrami kako domaćih, tako i stranih proizvođača. OFPS podseća da je svako ko koristi repertoar organizacije, odnosno javno saopštava ili emituje muziku, dužan da pribavi dozvolu od OFPS-a pre početka korišćenja, te da plati naknadu u iznosu koji se određuje na osnovu važeće Tarife naknada.

Ne ulazeći u razloge koji su doveli do toga da OFPS saopštenjima za javnost objašnjava stvari koje su i inače nesporne, ukazaćemo na sledeće. Rešenja novog Zakona o autorskom i srodnim pravima iz 2009. godine, koja se tiču načina formiranja tarife organizacija za kolektivno ostvarivanje, bila su rukovođena neodrživošću rešenja iz prethodnog Zakona iz 2004. godine, kojim je organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava bila data sloboda da potpuno samostalno odrede tarifu. Novi Zakon predviđa potpuno novi model, u skladu sa kojim se Tarifa određuje sporazumom, do koga se dolazi kroz pregovore između organizacije i reprezentativnog udruženja korisnika. Do okončanja postupka određivanja tarife sporazumom, naknada se plaća prema postojećoj tarifi. Imajući ovo u vidu, pred usvajanje Zakona u decembru prošle godine, a kada je opisano rešenje već bilo izvesno, OFPS je 2. novembra 2009. godine, odredio novu tarifu, još nepovoljniju od one koja je važila do tada, u kojoj je iznos naknade za komercijalne TV stanice podigla sa dotadašnjih 0,7 do 1,25% ukupnog prihoda na 1 do 2%, a iznos naknade za komercijalne radio stanice sa dotadašnjih 3% na 3,5%. Nakon toga, OFPS je vodio pregovore sa reprezentativnim udruženjem korisnika (ANEM uz podršku APRES-a i konsultacije sa Srpskom TV mrežom), u kojima nije pokazao volju da relaksira tarifu. Budući da Vlada, još uvek, nije imenovala članove Komisije za autorsko i srodna prava, koji bi trebalo da daju mišljenje o predlogu tarife koji je OFPS, ovoga puta zajedno sa kolektivnom organizacijom koja štiti prava interpretatora (PI) predložio, mediji naknadu već mesecima plaćaju ne čak ni po tarifi koja je svojom neprimerenošću izazvala promene Zakona, već po još dodatno uvećanoj tarifi koju je OFPS usvojio neposredno pred stupanje tog Zakona na pravnu snagu.

6. SOKOJ, kolektivna organizacija za zaštitu autorskih prava autora muzičkih dela

6.1. SOKOJ, zajedno sa OFPS i kolektivnom organizacijom koja štiti prava interpretatora PI objavio je poziv reprezentativnom udruženju proizvođača, odnosno uvoznika uređaja za tonsko i vizuelno snimanje, reperezentativnom udruženju proizvođača, odnosno uvoznika praznih nosača zvuka, slike i tona kao i individualnim proizvođačima, odnosno uvoznicima, ako oni jedino obavljaju tu vrstu delatnosti u Republici Srbiji, na pregovore o jedinstvenoj tarifi za ostvarivanje prava na posebnu naknadu. Ova lica pozvana su da, u roku od 15 dana od dana objave poziva, dostave prijave za učestovanje u pregovorima o jedinstvenoj tarifi za

ostvarivanje prava na posebnu naknadu kao i dokaz da predstavljaju većinu proizvođača, odnosno uvoznika uređaja ili nosača zvuka, slike i tona ili dokaz o reprezentativnosti na osnovu drugih propisa, odnosno dokaz da kao individualni proizvođač ili uvoznik jedini obavlja tu delatnost u Republici Srbiji, a sve u skladu sa članom 174. stav 1. Zakona o autorskom i srodnim pravima.

Zakonom o autorskom i srodnim pravima predviđeno je da autori dela za koja se, s obzirom na njihovu prirodu, može očekivati da će biti umnožavana za lične nekomercijalne potrebe na nosače zvuka, slike i teksta (književna, muzička, filmska i dr.), imaju pravo na posebnu naknadu od uvoza, odnosno prodaje tehničkih uređaja i praznih nosača zvuka, slike i teksta za koje se opravdano može pretpostaviti da će biti korišćeni za takvo umnožavanje. Naknadu plaćaju proizvođači uređaja za tonsko i vizuelno snimanje, proizvođači uređaja za fotokopiranje ili drugih uređaja sa sličnom tehnikom umnožavanja, proizvođači praznih nosača zvuka, slike i teksta, i solidarno sa njima uvoznici uređaja za tonsko i vizuelno snimanje, uređaja za fotokopiranje ili drugih uređaja sa sličnom tehnikom umnožavanja i praznih nosača zvuka, slike i teksta, osim ako se radi o uvozu malih količina namenjenih za privatno i nekomercijalno korišćenje, kao deo ličnog prtljaga. Ako se navedeni uređaji i predmeti ne proizvode u Republici Srbiji, naknadu plaća uvoznik. Iako je Zakonom predviđeno da se naknada ne plaća za tehničke uređaje koji se uobičajeno ne koriste za umnožavanje autorskih dela za lične, nekomercijalne potrebe (na primer, studijska oprema i uređaji), kao i za prazne nosače zvuka i slike primenljive isključivo uz takve tehničke uređaje, nesumnjivo je da će naplata posebne naknade uticati na rast operativnih troškova elektronskih medija.